

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

St. Olaf.

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porto iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianas og for andre end forannævnte landes vedkommende i St. Olavs Trykkeri, Akersveien nr. 4, Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 øre pr. petiline.

Vore ærede abonnenter i Norge udenfor Kristiania, i Sverige og Danmark, Tyskland, Østerrige og Luxemburg bedes fornye sit abonnement igjennem posten snarest. Abonnenterne i Kristiania og i andre lande end de ovennævnte, der ikke afbestiller det inden den 1ste april, betragtes fremdeles som abonnenter.

Politisk oversigt.

Forhandlingerne mellem den hl. stol og Englands afsending, general Simmons, er bragt lykkelig til ende.

Italienernes himmel i Massauah (ved det røde hav) synes der at trække mørke skyer op paa. — Regjeringen har bemyndiget byen Rom til at optage et laan paa 8 mill. francs for at dække sin ubalance. For laanet skal de grunde, som endnu er tilsalgs, gives i pant.

I **Østerrige** har der dannet sig en „Anglo-Austrian printing and publishing union, limited.“ Det er jøderne, som kjøber flest mulig aviser, desuden papirfabriker, trykkerier, boghandeler for at faa indflydelsen paa den offentlige mening i sin magt og dels bekjempe katholicismen, dels forberede en ny gründerperiode: en periode af forretningssvindl til udpumpning af godtroende folks lommer, dels endelig skaffe sig selv regjeringsstyrelsen, ikke blot, som tilfældet allerede for en stor del er, under haanden, men officielt. — Biskopernes fordring om konfessionele skoler viser sig klart berettiget, naar man betænker, at Cisleithanien ved sidste folketælling (1880) havde 20,230,000 katolikere paa 22.145,000 indbyggere.

Det **schweiziske** store raad for kanton Zürich har gjort sig til pave. Skjønt rent verdslig myndighed har den bestemt, at konfirmation ogsaa skal kunne meddeles udøbt; at landskirkens styrelse (synode) var af anden mening, har naturligvis ingenting at sige — reformationen høster, som den har saaet, dengang den afkastede den kirkelige myndighed. I den orthodoxe „Basler allg. Schweizerztg.“ skriver en konservativ fører: „Jeg fatter tildels, at en saadan kirke mangler den agtelse, som ydes faste institutioner og faste karakterer ogsaa af folk, der staar som modstandere overfor disse.“

Tysklands midlertidige udenrigsminister, grev Herbert Bismarck, har søgt og beholdt sin afsked; hvem hans efterfølger bliver, vides endnu ikke. Tremagtsforbundet lider ikke nogen svækkelse ved personskif-

terne i det tyske ministerium. — Berlin har i disse dage havt besøg af prinsen af Wales og paa gennemreise af vor kronprins. — Man venter, at arbejds-konferencen slutter sit arbejde i disse dage. Da den hl. stol ikke selv, af hensyn til Italien, er bleven indbudt, har man givet Breslaus katholske fyrstbiskop Kopp en fremragende hædersplads paa konferencen. — Rigsdagen ventes sammenkaldt den 14de n. m.

I det **belgiske** kammer er bleven indbragt forslag om at arbejde for oprettelse af en international voldgiftsret — til hvilken særlig de svagere nationer jo trænger. I spidsen for eller ogsaa som appellationsinstans over den skulde paven staa, da han baade besidder upartiskhed og fornøden anseelse.

Det **engelske** underhus har i 1ste læsning vedtaget lovforslag om opkjøb af irske forpagtereierdomme, hvortil 495 mill. kr. udfordres.

I **Danmark** drives den livlige, men lidet opbyggelige kamp imellem regjeringspartiet og venstre + socialisterne. Ved kommunevalgene i Kjøbenhavn itisdags satte høire alle sine kandidater igjennem, 7 i tallet, medens modstanderne ingen fik. — Landet faar iaar atter en provisorisk finanslov, da partierne staar for skarpt til overenskomst.

Begge **Sveriges** kamre har ionsdags vedtaget det kgl. forslag til en mellemrigslov; den ordner toldsatserne for varer, som passerer den norsk-svenske grænse. Den skal træde i kraft den 1ste juli. Opsigelsesfristen er efter norsk ønske to aar.

Storthinget har ionsdags valgt S. Nielsen, odelsthinget Schweigaard, lagthinget Lange til formand.

I anledning af de fiendtligheder, **Dahomey** nylig aabnede mod franskmændenes besiddelser, tillod „Aft.“ sig at bemærke om pater Pagnon: „Denne er ligesom de fleste missionærer meget krigerisk sindet og tager ordet for kongeriget Dahomays erobring.“ Hvor uretfærdig bebreidelsen for krigeriskhed er, begriber enhver, som véd, at der aarlig bringes menneskeliv i tusendvis som offer til afguderne, og at den mest umenneskelige grumhed er tilluse i Dahomey, medens alene vaaben-

magt kan gjøre en brat ende paa umenneskelighederne, og derefter kan først kristendommen træde forædlende til.

I **De forenede stater** har hidtil mormonerne (De sidste dages hellige) havt styret i sit jordiske paradys, det berygtede saltsøland Utah. I Salt Lake City var nylig valg af byraad, hvor „hedningerne“, som mormonerne kalder ikke-mormonerne, seirede; en „hedning“ blev derved borgermester.

Republiken **Chili** har paa hjerget Karmel reist en statue for den saligste jomfru, hærens skytshelgeninde.

Den **brasilianske** republikts diktatoriske regering synes truet i sin eksistens, da misnøien i hovedstaden skal være stor. Ogsaa blandt udlændingerne er misfornøielse, da regjeringen fordrer, at kjøbmænd, der har nedsat sig i riget, skal skaffe sig borgerret.

Gudstjenesten i st. Olavs kirke i Kristiania.

Søndag den 30te mars: kl. 7 og 8 stille messe. — Kl. 10 palmevielse og procession, derefter høimesse med afsyngelse af lidelseshistorien. — Kl. 5 andagt med katekese.

Skjærtorsdag: kl. 9 høimesse med kommunion. — Kl. 5 sakramentsandagt med prædiken.

Langfredag: kl. 9 præsentifikatmesse med prædiken. — Kl. 5 betragtning over Kristi syv ord paa korset.

Paaskelørdag: kl. 9 indvielse af døbevand, derefter høimesse.

Ugekalender.

Søndag den 30te, **palmesøndag** (Epist.: Filipp. 2, 5—11; passion og evang.: Matth. 26 og 27). — **Mandag**, **Tirsdag** og **Onsdag**: Ferialdage. — **Skjærtorsdag** (Epist.: I Kor. 11, 20—32; evang.: Joh. 13, 1—15). — **Langfredag** (Læster: Hos. 6, 1—6 og II Mos. 12, 1—11; passion og evang.: Joh. 18 og 19). — **Paaskelørdag** (Epist.: Kol. 3, 1—4; evang.: Matth. 28, 1—7).

Søndag den 6te april, **paaskedag**.

Tiden fra og med palmesøndag til og med Kristi himmelfartsdag er fastsat til modtagelse af paaskekommunionen.

Paa langfredag er ingen dispenseret fra abstinensen.

Palmesøndag.

Ihukommelsen af Vorherres festlige indtog i Jerusalem blev feiret allerede i de første aarhundreder. Med en udvortes festlighed kunde man ganske vist i forfølgelsens tid ikke træde op; men allerede i 4de aarhundrede finder vi palmeprocessionens ceremoni ikke blot i østerledens kirker, men ogsaa i den syriske og ægyptiske ørkens klostre. Allerede Efrem syreren (c. 350) og den hl. Hieronymus (c. 390) omtaler palmesøndag som en ganske særlig dag. Dernæst har vi hos den hl. Maximus af Tours (c. 420) den overskrift: „Dominica in palmis ramorum.“ Patriarken Severus af Antiokien og Josva Stilites bevidner, at biskop Petrus af Edessa allerede henimod aar 397 har indført palmevielsen i alle Mesopotamiens kirker. I vesterledet forudsætter den hl. Gregors (590—604) sakramentarium denne vielse, da der i samme findes forskrifter og bønner for vielses- og processionsritus. Vestsaksernes biskop Aldhelm, der levede i anden halvdel af 7de aarhundrede, omtaler ogsaa saadanne. Den ældste endnu bevarede tale til forherligelse af palmesøndag, er af Beda venerabilis († 735).

Til palmevielsen slutter sig nu processionen med de viede palmer, der skal billedlig fremstille Vorherres indtog i Jerusalem. Historisk gaar processionen med palmerne forud for deres vielse. I Rom bevægede toget sig til kirken St. Johannes i Lateranet, som allerede et kalender fra 4de aarhundrede viser. I Konstantinopel bar enhver deltager i processionen tillige et krucifiks i haanden — en ritus, der fandt almindelig udbredelse i Østerland; ogsaa musik ved den leilighed bliver omtalt.

Da evangeliet nævner to tog — et, der kommer fra Bethphage til Jerusalem med Frelseren og hans disciple, et andet, som fra Jerusalem drog Herren imøde — saa nævner de ældre ordines en dobbelt procession. Den ene trak ud fra den kirke, hvor palmevielsen var holdt, og den anden gik den imøde fra hovedkirken. I middelalderen bar man i mange kirker evangeliebogen og det tilhyllede kors foran i processionen. Hvor de to tog traf sammen, fandt en dramatisk tilbedelse af korset sted, ved hvilken Frelserens modtagelse fremstilledes. Først slog diakonen evangeliebogen op og sang det afsnit, i hvilket Jesu indtog i Jerusalem skildres. Derpaa afhyllede man korset, som indtil da havde været tildækket. Hele geistligheden nærmede sig høitidelig for at hylde det, og hver især nedlagde ved korsets fod en stump af den gren, han bar i haanden. Saa drog processionen videre med korset foran, og det forblev utilhyllet, indtil man var vendt tilbage til kirken. I England og i Normandiet blev den hl. hostie baaren i triumf i processionen fra det 11te aarhundrede af. Siden graabrødrene fik opsigten med de hl. steder i Jerusalem, begav hele klostrets betolkning sig tidlig om morgenen til Bethphage, pater guardianen besteg en æselshoppe og drog i festligt tog til den hl. gravs kirke. I de seneste to hundred aar har tyrkerne forbudt denne høitidelige procession.

Den ovenomtalte statio ad crucem var en fremstilling og gjentagelse af den hyldest, Frelseren blev modtaget med ved Jerusalem. I denne tilbedelse, der fra først af blev holdt der, hvor de to processioner mødtes, men senere, dengang den ene procession faldt bort, blev henlagt til indgangen af kirken, maa man søge forklaringen til den ceremoni, som ved processionens slutning foregaar under kirkens portal. I sangerne, som ved denne ceremoni staar indenfor den lukkede kirkedør med ansigtet ifølge ritualets forskrift vendt imod processionen, har vi endnu levningen af den ene procession.

Palmevielsen med den paafølgende procession har

en tredobbelt betydning: 1) en historisk, idet den som sagt minder om Kristi festlige indtog i Jerusalem, der var en gang til fuldbyrkelse af vor forløsning, og derfor en gang til lidelse og død, men ogsaa til seier over døden, hvorved Han grundlagde et evigt kongedømme; 2) en mystisk betydning, idet den opfordrer os til at følge Herren efter paa lidelsens vei, der fører til himlen. Deltagelsen i palmeprocessionen er en mystisk deltagen i Kristi gang til kamp og lidelser, til seier og glæder. Ved vielsen af palmerne faar vi tillige del i kirkens bøn og velsignelse for med og ved Kristus at blive seierherrer over døden og faa part i hans herlighedsfulde triumftog. Endelig har vielsen og processionen 3) en profetisk betydning; den er sindbillede paa Kristi triumf og herlighedsfulde indtog i det himmelske Jerusalem. Denne sidste tanke faar navnlig udtryk ved slutningen af processionen i en skøn og dybsindig ceremoni. Naar toget vender tilbage til kirken, finder det nemlig porten i. Processionen maa gjøre holdt; men sangene forstummer ikke. Subdiakonen støder med korsets skaft paa porten, indtil den aabner sig, hvorefter alle drager ind, lovprisende Kristus, der alene er opstandelsen og livet. Denne ceremoni skal minde om Kristi indtog i det himmelske Jerusalem, af hvilket det jordiske er et afbillede. Til det himmelske fædreland har Kristus gjenaabnet os adgangen, som synden havde lukket, og idet vi deltager i processionen, aflægger vi bekjendelse om vor tro paa denne sandhed og om vort haab, engang at skulle drage med høitidssang ind i vor himmelske og evige bolig.

„Norsk missionstidende“

giver i sit nr. 6 en anmeldelse af dr. Krogh-Tonnings nys udkomne dogmatik og siger ved denne leilighed:

... det grundige exkurs om den frie vilje, hvori han paaviser, at prot. og kath. her ligesom uformet har nærmet sig hinanden, idet hine har modificeret den lære om viljens absolute ufrihed, som de tidligere hævdede, og disse efterhaanden har seet sig nødte til at indrømme, at mennesket ikke formaar at ville det gode uden naadens hjælp.

Hvad „Norsk misstd.“ her skriver, er, hvad angaar kjendsgjernerne, grebet ud af luften, og hvad angaar dr. Krogh-Tonnings exkurs, saa lader tidenden ham „paavise“, hvad den sagtens vilde ønske, at han havde paavist. Den katholske kirkes lære har ikke nærmet sig til den protestantiske; tilnærmelsen er slet ikke gjensidig, men ensidig, idet nemlig vore dages protestanter paa det paagjældende omraade har vendt sig bort fra reformatorenes nye lære og gjenoptaget den gamle katholske. Forfatteren siger da heller ikke andet. Vi anfører det vedkommende afsnit:

„Vi skylder den historiske sandhed den erkjendelse, at det romerske kirkesamfund ligesaa fuldt som de protestantiske lærer viljens afmagt, naar talen er om

menneskets evne til ved egen naturlig kraft, upaavirket af naaden, at ville, vælge eller yde noget selvstændigt til vor saliggjørelse.“ (Side 261)

Og videre side 264:

„Den virkelige kognitive dissens ligger der, hvor spørgsmaalet bliver om menneskeviljens forhold under den frelsende naades paavirkning. Indtil da er den ifølge den ene bekjendelse ligesaa vel som ifølge den anden i virkeligheden afmægtig til ved egne kræfter at udrette noget til vor frelse. Men naar mennesket er kommen under den frelsende naades paavirkning, da bliver spørgsmaalet, om det kan siges, at mennesket frelses under fuldkommen passivitet (mere passive), eller om det ikke aldeles nødvendig, for ikke at reducere mennesket til et ganske ufrit og som saadant uansvarligt objekt, maa siges, at mennesket selv aktivt, med benyttelse af sin frihed „omvender sig“ og slutter sig til naaden i kraft af en arbitrium a Deo motum et excitatum [fri vilje, der er sat i bevægelse og tilskyndet af Gud] og altsaa for saa vidt dog ikke ex propriis viribus naturalibus [ved egne naturlige kræfter]. Det første var den oprindelige protestantismes mening. Den anden mening hævdes af den romerske kirke og har tillige vundet et saadant terræn indenfor den nyere protestantisme, at den maa siges at være omtrent den eneherkende. Om man end udtrykker sig paa en noget forskjellig maade, vel ogsaa tænker sig sagen noget forskjelligt, synes der dog at herske stor enighed om den ting, at kirken ikke formaar at pege paa vei til salighed for den personlige og ansvarlige skabning, uden at den peger paa et punkt, hvor denne skabning med virkelig, selvstændig frihed faar bestemme sig selv i sine egne høieste anliggender. Den ældre lutherske orthodoxi har ofte udtrykt sig saaledes om vor ethiske afmagt og hævdet begrebet om mere passive paa en saa afgjort pantheistisk, saa lidet ethisk maade, at den kun ved en aldeles positiv reservation, der ingenlunde stod i god harmoni med dens egne principer, kunde verge sig mod den konsekvens, at vi frelstes alene ved et vilkaarligt decretum absolutum fra Guds side, med andre ord i kraft af absolut prædestination [udvælgelse paa forhaand]. For at rette paa dette har nyere lutheranere opstillet en teori om valgfrihedens restitution ved kaldet, som er fremmed for den oprindelige protestantisme, ikke blot Luthers, men ogsaa konkordieformelens, men ingenlunde for den før-reformatoriske kirkelære, ligesaa lidt som for Tridentinum, hvilket vi tilstrækkelig har overbevist os om. Den er ikke ny i kirken denne lære; men visselig: længe nok har det været glemt, at den er gammel. Den monistiske paastand om menneskets absolute passivitet truede begrebet om kristendom som samfund med Gud, men er væsentlig overvunden ved en stille reformation i gammelkirkelig aand. Dette bør man blive sig bevidst. Det nærmere herom maa imidlertid udsættes, indtil fremstillingens gang atter bringer os i berørelse med sagen under andre synspunkter. Om det negative, som her endnu er det væsentlige, den naturlige, af naadens midler upaavirkede menneskeviljes

fmagt til at hjælpe sig selv i retning af frelse. er der konfessionel enighed.

„Efter alt dette maa det siges, at anklagen for semipelagianisme har faaet feilagtig adresse, forsaavidt som den er rettet mod den romersk-katholske kirke.“

Siden vi nu engang er ilag med „Norsk missions-tidende“, saa skal vi kalde det vor opfordring i „St. Olaf“ af 16de mars ihu, nærmere at forklare sin paa-stand, at „jesuiternes rænker bliver stedse værre“ paa Madagaskar. Og desuden vor hidtil ubesvarede opfordring i „St. Olaf“ af 9de juni forrige aar: at bevise sin paa-stand om, at 1) katolikerne i Basutulandet lempet sin lære efter de hedenske forestillinger, og at 2) katolikerne vanlig bagtaler de øvrige trossamfund. Den ovenfor paaviste utilforladelighed i sagen med dr. Krogh-Tonnings dogmatik turde være tilstrækkeligt svar paa, hvorfor tidenden trods vor, den tilstillede opfordring ikke indlader sig paa nærmere at forsvare, hvad den har sagt.

Det hemmelige skriftemaal

indenfor den katholske kirke blev, som vi i sin tid meddelte, gjort til gjenstand for angreb af en tugthusprest i Danmark, pastor Hafstrøm. Denne byggede sit overfladiske angreb paa udsagn af en fra den katholske kirke frafalden amerikansk prest, Chiniquy, skjønt dennes livsløb indtil det sidste viste, at han var en uhæderlig person, og hans udtalelser følgelig værdiløse.

Foranlediget ved nye indlæg i sagen bragte „Nord. ugeblad for kath. kristne“ i sit nr. 12 en artikel, hvori en af landets mest fremragende lutherske presters vidnesbyrd blev fremdragen. Det ligesaavel for vore læsere interessante stykke lyder:

Paa en objektiv og alvorlig maade mødte i „Dansk kirke-tidende“ for samme søndag [2den mars] pastor U. Birkedal med et indlæg i skriftemaalssagen, i form af en anmeldelse af hele den litteratur, som „skriftemaalsstriden“ i de senere aaringer har frembragt herhjemme. „Fhv. stiftsprovst Koefod-Hansen“, skriver hr. Birkedal, „udsendte for 8 aar siden en liden bog: Skriftemalet, et kirkeligt indlæg. Han gjorde her med styrke gjældende, at vi i vor kirkeafdeling egentlig slet ikke har skriftemalet, og at savnet af dets velsignelse har været og er skjæbnesvanger. Han anbefalede da at være betænkt paa dets gjenindsættelse i sin gamle almenkirkelige ret. Dette samme er han atter vendt tilbage til i sit leilighedsskrift fra 1887: Hvor er menigheden? Her er det utvetydig veien til Rom, forfatteren er slaaet ind paa og ivrig anbefaler.“ Pastor Birkedal indrømmer, i modsætning til hr. Hafstrøm, at der i folkekirken er trang til skriftemalets gjenindførelse, og giver provst Koefod-Hansen ret i, at hvor bevidstheden om velsignelsen i skriftemalet er blegnet eller forsvunden og skriftemalet kun kjendt af navn som indledning til altergangen, der sygner livet, og at erfaringen lærer, at der er et bestemt forhold mellem bønnen og skriftemalet, dette opfattet efter sin ligefremme betydning som syndsbejdelse og afløsning. „Den gamle stiftsprovst“, tilføjer hr. Birkedal, „skal derfor have en oprigtig tak, fordi han har slaaet til lyd for denne sandhed, selv om hans tankegang efter vore begreber er kommen paa afvei.“

Pastor Hafstrøms indlæg i „skriftemaalsstriden“ omtaler hr. Birkedal saaledes: „Længe saa det ud til, at ingen opmærksomhed skulde vækkes for denne dog i sig selv saa vigtige sag. Men nu fandt pastor Hafstrøm i Horsens sig foranlediget til, for at advare imod det opdukkede krav om tvungent hemmeligt skriftemaal i vor kirke, at udgive en liden piece: Det romersk-katholske hemmelige skriftemaal, bedømt af en forhenværende skriftefador. En nordamerikansk, romersk-katholsk prest, Chiniquy, havde nemlig

brudt med romerkirken og begrundede dette skridt ved afsløringer om allehaande afskyelige uterligheder, der skal finde sted i skriftestolene trindt om i den romerske kristenhed. Det ligger nu nær at spørge: Hvorfra ved Ch. besked om de afskyeligheder, han omtaler?*) Dersom Ch. personlig har oplevet noget saadant, — da er hans moralske værd tyilsomt. Dersom han kun har det paa anden eller tredje haand, saa svækkes paa-standene derved. I det hele kan jeg ikke andet end beklage, at der fra protestantisk side gribes efter allehaande historier, der sættes i omløb om den romersk-katholske kirke, som om vor sag styrkedes derved. Der skal meget sterke grunde til at tro, hvad en frafalden siger om sin tidligere kirke. Til ære for menneskenaturen og kristenhedens store fælles sag tør vi gaa ud fra, at her er meget, der maa henregnes til begrebet „løgn og omkostninger“. Hvad der skiller, bliver nok staaende klart endda. Under den fortsatte feide er der fremført saa meget mod Chiniquy fra romersk side, at det ikke godt er muligt at fastholde ham som et uanfegteligt sandhedsvidne.“

I artiklen i „Dansk kirketidende“ tilføies her en note, saalydende: „I D. k. 1862 nr. 51 er Chiniquis bedragerier omtalte.“ Vi slog op i den nævnte aargang af det protestantiske blad og fandt paa det angivne sted følgende udtalelse under overskriften: „Uheldige opdagelser“. „Fader Chiniquy gjorde for nogle aar siden opsigt i Europa som „det fjerne vestens reformator“ (the reformator of the far West). Han var papistisk prest i Nedrekanada, udmærkede sig tidlig som maadeholdsprædikant og anlagde 1851 en koloni i Illinois ikke langt fra Chicago for at bevare udvandrere fra Kanada for romerkirken. Her kom han imidlertid i strid med sin biskop om prestegaarden og kirken, og enden blev, at Chiniquy gik over til protestantismen (det vil da sige: den presbyterianske kirke), drog mange efter sig og begyndte nu som „en anden Luther“ at reformere romerkirken derovre. Han kom 1860 selv til England for at samle ind til de nødlidende protestanter, der led af forfølgelse fra romanisternes side og af misvekst; fra England modtog han store summer, men kunde, som det synes, ikke faa nok (50,000 rd., som han fik 1860, forsløg kun lidet). Han havde ogsaa mange at sørge for; thi foruden sine 4000 forarmede kolonister underholdt han 36 unge mænd, der uddannede sig til prestegjerningen. Men nu bringer „Waktaren“ den lidet glædelige nyhed, at Chiniquy er en bedrager, at de 36 haabefulde ynglinger slet ikke er til, ligesaalidt som det gymnasium i Chicago, hvor de uddannedes til prester. Opdagelsen af bedrageriet skal være foranlediget ved, at Chiniquy anklagedes for sit presbyterium i Chicago for misbrug af sjælesørgerembedet, men løb bort istedenfor at give møde og rense sig for beskyldningerne. Han skal nu være i Kanada for atter at reise til Europa, og nordamerikanske kirkeblade advarer imod at indlade sig med ham. Om nu end de amerikanske blade, der som bekjendt ikke altid er at lide paa, har sværtet ham sortere, end han er, synes dog haabet om i ham at finde „en anden Luther“ at maatte opgives.“ Saavidt noten i „Dansk kirketidende“ for 1862 nr. 51.

Det er smukt af „Dansk kirketid.“, som, om den ikke er os huld, saa dog vel optræder mest fordoms-frit af samtlige nordiske, luthersk-kirkelige tidsskrifter, at den ikke vil være med til at lade hensigten hellige midlet og gribe til et hvilket som helst vaaben, blot det kan tjene mod „papisterne“.

Det ikke-hemmelige skriftemaal.

Frygtelig meget har protestanterne at udsætte paa det katholske skriftemaal, og somme undser sig end ikke for at insinuere, at skriftemalets hemmelighed ikke altid bliver agtet. „Tyv tror, at hver mand stjæler.“ I de senere tider har der dog indenfor protestantismens leire reist sig stemmer for skriftemaals gjenindførelse; men de fleste trøster sig med, at de jo allerede har det fakultative skriftemaal, som folk,

*) Da vi i øieblikket ikke har vedkommende nr. af „Dansk kirketid.“ forhaanden, og der maa være udfaldet en sætning i „Nord. ugebl.“s citat, supplerer vi det med sætningen: „Hvorfra . . . omtaler?“

der føler sin sjæl tynget eller ængstet af, hvad det nu kan være, kan gaa til sin sjælesørger og udtale sig.

Hvad man imidlertid risikerer ved at udtale sig til en luthersk sjælesørger, det giver sogneprest Færden et eksempel paa i sit „Luthersk ugeskrift“ af 22de ds. i en afhandling: „Er der udsigt til, at juryen skal løfte folkets retsbevidsthed og moralske sans?“ Her skriver han:

Nærværende forfatter har i sin tid som forrettende prest ved Kristiania tugthus gennemlæst en mængde domsakter over kvinder, som havde gjort sig skyldige i barnefødsel i dølgemaal og barnemord, saa han ikke er ganske ukjendt med de i mange tilfælde særdeles klogtig udtænkte forsøg fra saadanne kvinders side paa at anstille sig dels uvidende om sin tilstand, dels utilregnelige i det afgjørende moment. Naar de alligevel blev domfældte, kunde der over vore tidligere kriminele domstole falde en mistanke for mangel paa humanitet overfor saadanne ulykkelige væsener. Men af alle de kvinder, der ved denne strafanstalt udsonede straffen for barnefødsel i dølgemaal, var der ikke en eneste, som dengang i skriftemaal for sin sjælesørger holdt fast ved sine tidligere forsøg paa at bortforklare sin ansvarlighed og erklærede sig for uretfærdig domt, medens der derimod flere gange hændte, at saadanne kvinder kom med bekjendelse om, at de ved sine forklaringer havde paa usandfærdig maade tilvendt sig en ringere straf (efter straffelovens 14—20 eller 19 istedenfor efter 14—16).

Man behøver altsaa blot at se efter, i hvilket aar M. J. Færden var tugthusprest i Kristiania, og hvilke kvinder der i den tid var i straf for ovennævnte forbrydelser, saa har man deres skriftemaal røbede. Det skal nok give en protestant mod og lyst til at udgyde sit hjerte for en luthersk pastor, naar han saaledes kan risikere sin bekjendelse, som han tænkte vel forvaret i en prests bryst, stillet tilskue for offentligheden.

Fei for din egen dør.

„Luthersk kirketidende“ lader sig i nr. 11 og 12 „den franske catholicisme“ skildre af den liberale protestantiske pastor Edmond de Pressensé. Den kalder ham „den bekjendte franske theolog“ uden paa nogen maade at antyde, at han er protestant, saa ialfald størsteparten af læserne vil tænke, at „den franske theolog“ er en katholsk prest, hvad der jo vilde give udtalelserne en ganske anden vægt, end de har nu.

Den omtalte Pressensé siger da: „Under ultramontanismens (d. e. underordning under paven) indflydelse hengiver de franske katolikere sig mer og mere til forskellige arter af overtro . . . saaledes som blandt andet pilgrimsfarterne til La Salette og Lourdes, i medfør af paastaede aabenbarelsen af den hellige jomfru, hvis uegthed er bleven godtgjort af de agtværdigste prester.“

I forbigaaende skal vi gjøre „Kirketidenden“ opmærksom paa, at de 100,000 francs endnu er at tjene, som hr. E. Arthur (5. Rue Tranchet, Paris) har udsat for den, der kan paavise uegtheden af bare to af de mange undere fra Lourdes, som Henri Lasserre beretter om, og vi benytter leiligheden til at fornye vor opfordring i „St. Olaf“ 1889 nr. 27 til redaktøren for det her udkommende „Luth. ugeskrift“ om at vinde sig den udsatte præmie.

Hvad nu hovedsagen angaar, saa maa vi sige, at det er meget uklogt af „Kirketidenden“ at tale om katholsk „overtro“, medens den faa linjer ovenfor i

nr. 11 uden nogen modbemærkning har optaget en artikel, der ved at berette følgende om trostilstandene i det protestantiske Norge:

Rundt om i landet, navnlig da her i de østlandske trakter, reiser der en broget vrimmel af prædikanter og i den sidste tid ogsaa prædikantinder. Det ene smaasamfund reiser sig efter det andet, for i almindelighed at blive splidagtigt med sig selv og saa fortsætte smaadelingen videre og videre. Det er i sandhed ubegribeligt, hvor godtroende folk kan være. Hvor ikke enten presten eller ældre lægfolk ved sin personlige indflydelse er situationens herrer — og dette forhold er ogsaa paa landsbygden snart en saga blot — der aabner man fort væk sine huse for de mest forskjellige artede „bekjendere“. Der er altid dem, som synes, at alt er godt og vel, naar de bare hører, at enkelte kjendte udtryk forekommer i „forkyndelsen“. Der er snart ingen grænse for, hvad der kan bindes folk paa ærmerne, naar det tilsættes med aandelige talemaader. Jeg fik mig sidstleden vaar og sommer udover tilstillet et blad, der bar navnet „Tempelsvøben“. Udgiveren anser sig for en inspireret, apokalyptisk personlighed, der med en mageløs ugenertthed forherliger sig selv og overdænger andre med den bedste ilterhed, alt i den mest udprægede vrøveltone. Og saa tænkte jeg: „Den der gjør dog vistnok ingen proselyter.“ Men under en reise paa vestlandet sidste sommer hørte jeg af en derboende kollega, at i hans prestegjeld var der folk, som endog havde annammet denne mands lære og stod i forbindelse med ham. Det utroligste er ikke længer utroligt.

Naar det kommer til stykket, saa er vel „ultramontanismen“ ogsaa skyld i disse utrolige norske tilstande?

Samme artikel viser tillige, at ser det sørgeligt ud med den protestantiske tro, saa staar det med sederne neppe bedre til. Hvorledes børnene gjør modstand imod forældrenes myndighed, hvorledes afsky for synd, usedelighed, uærlighed i handel og vandel forsvinder, det er det uhyggelige billede, Chr. Knudsen giver af sit fædreland. Han anfører ogsaa selv grunden, hvortfor det forholder sig saadan: „Tro og liv,“ siger han ganske rigtig, „religion og moral — de to ting hænger nu sammen.“

Passer det trøstesløse billede, saa mener vi, havde presteblandene al god grund til ikke at snakke saa meget om vantro og slette seder i katholske lande, men gjorde bedre i sammen med os at beklage og bekjæmpe vantroen og sedernes løshed, hvor den saa er, og gjør d'herrer det, da vil de finde saa meget at feie bort udenfor sin egen dør, saa de ikke faar tid til at give sig af med at tænke paa naboens.

Fra Høijord

i Jarlsberg skrives til „Dagbladet“ (6te ds.):

„Høijord kirke er sikkerlig en af de ældste i Jarlsberg. Det er en af de gamle stavkirker fra catholicismens tid og har derfor engang været rigt prydet med mangeslags malerier. Nu er den fuldstændig restaureret, saa kun den gamle altertavle, prækestolen og nogle smaa oljemalerier minder om en svunden tid. Den er nu bordklædt indvendig; men under bordklædningen skal der være en masse malerier, som efter min mening havde gjort mere nytte, om de havde været flyttet ind til universitetets oldsagssamling. I kirken findes der forresten adskillige gamle sager: et skibsskrog, en kirkeformig lysindretning, hvis mage jeg ikke har seet hverken paa universitetet, paa Bergens eller Tromsø museum, endel gamle

Side 102 mangler dessverre

Side 103 mangler dessverre

Indenlandske efterretninger.

Hs. hoiærværdighed præfekten, ledsaget af præfektorets sekretær, pastor Wang, gjorde itirsdays hs. maj. kongen sin opvartning.

„Guds menighed“, en af de nyere protestantiske udvekster, har før været omtalt, da flere af medlemmerne blev idømt straf for mishandling af sine børn. De 5 paagjældende indankede sagen for højesteret og fik fra 10—25 dage vand og brød.

178 **udvandrere** afgik forrige fredag med „Angelo.“

Et hus **nedbrændte** nat til søndag paa Tromøen, og 2 fattiglemmer fra Arendal omkom i ilden.

For **drukkenskab** arresteres aarlig hvert 16de menneske i Kristiania.

Vaarsildfisket iaar har givet 167,700 maaltønder, næst 1887 det største antal i et dusin aar, men samtidig var det næst 1887 det daarligste aar, hvad angaar priserne; fiskerne har nemlig kun faaet 482,000 kr. for al silden. Lofotfisket giver i disse dage glimrende udbytte. Hvalfangsten har taget sin begyndelse.

Influenzaen holder fortiden høst oppe i det nordlige af landet.

Vaar. Medens lerkørne om dagen svinger sig med lystig sang under himlen, og bierne i det herlige solskin søger føde paa kirkegaardenes blomster, lægger nattefrost endnu nyt isdække paa pytterne i byens omegn.

Udenlandske efterretninger.

St. Aungarskirken i Kjøbenhavn har faaet sig et meget kostbart og kunstfærdig forarbejdet relikvieskrin, i hvilket Danmarks skytshelgens hovedskal vil blive opbevaret.

17 **katholske sogneprester** i kuldistriktet Saarbrücken har udstedt en anerkjendende skrivelse til sine sognebørn. Den slutter saaledes: „Socialdemokratiet har erklæret Gud og kirken krig. Ingen katolik, ja vi tilføier gjerne, ingen kristen kan slutte sig til det eller støtte det med bidrag uden derved at blive meddelagtig i dets gjerninger. Kun paa betingelse af, at I bryder med socialdemokratiet, forbliver I Gud tro, forbliver I kristne.“

St. Frans af Sales's foreningen, er en fransk og belgisk indremissionsforening. Siden den i 1857 blev stiftet, har den indsamlet i frivillige gaver den anseelige sum af 16,203,613 francs og deraf til udgangen af forrige aar udgivet de 15,844,543.

Den apostoliske vikar for Sachsen, biskop Bernert, er død i en alder af 79 aar.

Gammelkatholikerne i Baden ruster sig for at forebygge, at det skal gaa dem ligesom deres fæller i Baiern, nemlig at regjeringen bliver tvungen til at give sandheden æren og kalde dem ved sit rette navn: en fra den katholske kirke skilt sekt.

Wiens viebiskop, dr. Angerer, som heller ikke denne gang blev fyrsterkebiskop af Wien, er bleven udnævnt til erkebiskop i. p.

De sydamerikanske biskoper agter at træde sammen i nær fremtid til et nationalkoncil som det,

der nylig holdtes i Baltimore af de nordamerikanske, og hvorved større samarbejde skal søges opnaaet.

Hungersnød med de mørkeste udsigter hjem søger Galizien, grundet paa sidste aars misvekst. Mangfoldige jordeiere har seet sig nødte til at selge sine besætninger.

Oversvømmelser anretter i denne tid megen skade i det indre Sardinien.

Fra en skonnert, der holdt paa at **synke** ved Virginias kyst, søgte mandskabet at redde sig iland; de 5 mand druknede.

En **hvirvelstorm** hærgede itorsdays Ohiodalen. I Louisville er 800 mennesker omkomne — hvis det ikke gaar med det tal som f. eks. med eksplosionen i Morla. hvor det hed, at 150 mand var dræbte, og saa var det kun 88.

Verdensudstillingen i 1892. Blandt de nordamerikanske byer, der stræbte at blive stedet for udstillingens afholdelse, var New-York og Chikago de vigtigste. Afstemningen i deputeretkammeret har bragt 157 stemmer for Chikago, kun 107 for New-York. Senatet har endnu ikke afstemt.

Planeten Merkur vender efter de nyeste opdagelser ligesom maanen altid samme side mod os, gaar altsaa rundt om sin egen akse i samme tidsrum, som den gaar rundt om solen, nemlig i 88 aar.

I **høisommeren** vil et nordisk lærer- og et nordisk juristmøde blive afholdt i Kjøbenhavn.

Edelt træk. Til lindring af den store nød i Nord-Dakota, som er fremkaldt ved to aars misvekst, har myndighederne givet afkald paa halvdelen af sine lønninger og saaledes stillet 92,000 kr. til guvernørens raadighed.

Stor jagt. I Ohio holdtes nylig en rottejagt, der gav et udbytte af 11,152 rotter. Ved Circleville gav en musejagt hele 6,000 mus.

Saint-Saëns, den berømte violinist og komponist, er pludselig sporløs forsvunden.

Blandinger.

De tyske befalingsmænd udmerker sig ved en beundringsværdig grad af grovhed overfor sine undergivne. Forleden kom en sergeant dog galt afsted, da han tog en menig til gjenstand for sin vrede. „For alle lede aander! De er da en rædsom dum karl; har De søskende?“ Rekruten: „Til tjeneste, hr. sergeant, jeg har kun en broder.“ „Er han ligesaa dum som De?“ „Han er endnu langt dummere.“ „Hvad er det kvæghoved saa?“ „Han er sergeant.“

Triumf. Rettens formand: „Anklagede, tilstaar De, at De er skyldig? Den anklagede: „Nei! min forsvarers tale har overbevist ogsaa mig om min uskyldighed.“

Fint vink. „Min herre,“ sagde en høflig restaurator til en gjæst, der holdt paa at gaa uden at betale, „skulde De undervejs miste Deres pung, beder jeg Dem huske paa, at De ikke har taget den op herinde.“ Paamindelsen hjalp.

Rettelse: I forrige nummers bogfortegnelse staar *Conscience: Rekruten* opført til 30 øre; skulde være 25 øre.

Uregelmæssigheder ved bladets tilstilling bedes uopholdelig meldte til ekspeditionen, Akersveien 4.